

Chaos in Zuidoost-Azië

Een comparatieve analyse tussen guerrilla en contraguerrilla in Vietnam en Indonesië

Naam: Lars Brull

Aantal Woorden: 3.591

Vak: Vietnamoorlog (Universiteit Utrecht)

Introductie:

In de ochtend van 6 augustus 1945 vloog een Amerikaanse bommenwerper op ongeveer 10 kilometer hoogte over de Japanse stad Hiroshima. De bommenwerper opende zijn luik en liet Little Boy, ‘s werelds eerste atoombom vallen op de Japanse stad.¹ Door de gevolgen van deze atoombom stierven ongeveer 100.000 mensen. De stad Hiroshima had destijds een populatie van ongeveer 200.000 mensen.² Drie dagen na de explosie van Hiroshima viel de tweede atoombom Fat Man op de Japanse stad Nagasaki. Hieraan stierven ongeveer 60.000 inwoners van Nagasaki. Inmiddels had de Sovjet-Unie de oorlog verklaard aan Japan en viel Mantsjoerije binnen.³ De Japanse keizer Hirohito (1901-1989) kondigde op 15 augustus 1945 de overgave van Japan aan.⁴ Alleen de formele overgave zou Japan pas ondertekenen op 2 september 1945.⁵

De overgave van Japan betekende het einde van de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast betekende dit ook het einde van de Japanse overheersing in Korea, Taiwan, Indonesië, Vietnam, Maleisië, Thailand, China, Cambodja, Laos, Filipijnen, Birma en New-Guinea.⁶ Hierdoor ontstond er een machtsvacuüm waaruit twee verschillende soorten conflicten ontstonden. Het eerste soort conflict was de dekolonisatieoorlog. Tijdens de dekolonisatieoorlogen eisten nationalistische groeperingen in Indonesië, Vietnam, Laos en Cambodja het recht op zelfbeschikking. Hierdoor stuurde Nederland troepen naar Indonesië en Frankrijk troepen naar Vietnam, Laos en Cambodja om de kolonies opnieuw aan hun gezag te onderwerpen. Dit resulteerde in de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog (1945-1949) en Eerste Indochinese Oorlog (1946-1954).⁷ Het tweede soort conflict ontstond door de ideologische strijd gedurende de Koude Oorlog tussen de Verenigde Staten met het kapitalisme enerzijds en de Sovjet-Unie met het communisme anderzijds. De ideologische strijd tijdens de Koude Oorlog vond plaats tijdens de Chinese Burgeroorlog (1945-1949), Koreaoorlog (1950-1953) en Vietnamoorlog (1957-1975).⁸

Binnen de historiografie zijn er diverse boeken en artikelen verschenen over de oorlogen die in Azië plaatsvinden na de Tweede Wereldoorlog. Tevens worden er binnen de historiografie comparatieve analyses gemaakt over deze oorlogen in Azië. Vergelijkende onderzoeken tussen dekolonisatieoorlogen zijn tot 2020 nauwelijks verricht in Nederland. In 2020 verandert dit en verschijnen artikelen waarin comparatieve analyses werden gemaakt tussen verschillende dekolonisatieoorlogen. In het artikel *Extreem geweld tijdens dekolonisatieoorlogen in vergelijkend perspectief, 1945-1962* werd er een comparatieve analyse gemaakt van het buitensporige geweld

---

¹ Thomas Noble e.a., *Western Civilization. Beyond Boundaries* (Wadsworth 2014) 825.

² R.R. Palmer, Joel Colton en Lloyd Kramer, *A history of Europe in the Modern World* (New York 2014) 873.

³ Ibidem.

⁴ Noble e.a., *Western Civilization.*, 825.

⁵ Palmer, Colton en Kramer, *Europe in the Modern World*, 873.

⁶ Noble e.a., *Western Civilization.*, 825.

⁷ Dik Verkuil, ‘De Koude Oorlog’, in: Arie Wilschut (red.), *Oriëntatie op Geschiedenis. Basisboek voor de vakdocent*. (Assen 2016) 484-493, aldaar 484-488.

⁸ Robet Tignor e.a., *Worlds Together. Worlds Apart II, From 1000 ce to the present* (New York 2018) 758-762 en 772.

tijdens de koloniale oorlogen in Indonesië, Algerije, Maleisië, Kenia en Indochina.⁹ Verder werd er door onderzoeker Roel Frakking en historicus Martin Thomas onderzoek gedaan naar de ervaring van de lokale bevolking met revolutionair en contrarevolutionair geweld. Hierbij werden de dekolonisatieconflicten in Zuidoost-Azië en Afrika met elkaar vergeleken.¹⁰ In het onderzoek *'Technisch geweld' in de Nederlands-Indonesische oorlog* werd er een korte vergelijking gemaakt in het gebruik van technische wapens tijdens de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog en andere dekolonisatieoorlogen.¹¹

Het historiografisch debat binnen Nederland is voornamelijk gefocust op de vergelijking tussen de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog en andere dekolonisatieoorlogen. Historicus Susie Protschky benadrukt in haar artikel dat de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog gezien kan worden als de Nederlandse Vietnamoorlog. Echter maakt Protschky in haar artikel geen duidelijk comparatieve analyse tussen de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog en de Vietnamoorlog.¹² De Vietnamoorlog wordt binnen het Amerikaanse historiografisch debat voornamelijk vergeleken met de oorlog in Irak en Afghanistan. Zo onderzocht Matthew Ross de culturele nasleep van de Vietnamoorlog tijdens de oorlog in Irak en Afghanistan.¹³ Kortom, binnen de Nederlandse en Amerikaanse historiografische debatten zijn er geen comparatieve analyses gemaakt tussen de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog en Vietnamoorlog. Dit paper hoopt in de huidige historiografie een nieuw historiografisch debat te openen door een comparatieve analyse te maken tussen de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog en de Vietnamoorlog.

In dit paper zal de guerrillaoorlog tijdens de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog en de Vietnamoorlog centraal staan. Hierbij zal de volgende hoofdvraag gebruikt worden: 'Wat zijn de overeenkomsten en verschillen in de guerrillaoorlog en contra-guerrillaoorlog tijdens de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog en Vietnamoorlog?'. Dit paper zal alleen de tactieken van guerrilla en contraguerrilla analyseren.

Om deze vraagstelling te kunnen beantwoorden zal dit paper uit drie delen bestaan. In het eerste onderdeel zal de historiografische context van de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog centraal staan. Vervolgens zal er gekeken worden naar guerrilla en contraguerrilla in Indonesië. Dit zal nodig zijn voor de comparatieve analyse van Indonesië. In het tweede onderdeel zal de historiografische context van de Vietnamoorlog centraal staan. Daaropvolgend zal de guerrilla en contraguerrilla in Vietnam aan bod komen. Dit zal nodig zijn voor de comparatieve analyse van

---

⁹ Thijs Brocades Zaalberg en Bart Luttikhuis, 'Extrem geweld tijdens dekolonisatieoorlogen in vergelijkend perspectief, 1945-1962', *BMGN Low Countries Historical Review* 135 (2020) 2, 34-51, aldaar 34-39.

¹⁰ Roel Frakking en Martin Thomas, 'Indrukken van de microdynamiek van revolutionair en contrarevolutionair geweld: Bewijs uit laat-koloniaal Zuidoost-Azië en Afrika vergeleken', *BMGN Low Countries Historical Review* 135 (2020) 2, 111-113, aldaar 111-117.

¹¹ Azarja Harmanny en Brian Mcallister Linn, "'Technisch geweld' in de Nederlands-Indonesische oorlog: Zware wapens in de periode van dekolonisatie' *BMGN Low Countries Historical Review* 135 (2020) 2, 93-110, aldaar 97-99.

¹² Susie Protschky, 'Burdens of proof: Photography and Evidence of Atrocity during the Dutch Military Actions in Indonesia (1945-1950)', *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 176 (2020) 2/3, 240-278, aldaar 242-243.

¹³ Matthew Ross, 'Generation Apocalypse Now: The Vietnam War's Cultural Legacy in the Global War on Terror', *The Journal of American Culture* 36 (2013) 4, 342-352, aldaar 342-343.

Vietnam. Het derde onderdeel zal bestaan uit een comparatieve analyse tussen de guerrillatactieken en contra-guerrillatactieken tijdens de Vietnamoorlog en Indonesische onafhankelijkheidsoorlog.

Verder zal dit paper de definitie van *Britannica* over guerrillaoorlog hanteren. De definitie is als volgt: ‘Guerrilla warfare, also spelled guerilla warfare, type of warfare fought by irregulars in fast-moving, small-scale actions against orthodox military and police forces and, on occasion, against rival insurgent forces, either independently or in conjunction with a larger political-military strategy.’¹⁴

De Indonesische onafhankelijkheidsoorlog

De dekolonisatieoorlog van Indonesië staat binnen de historiografie bekend als de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog of de politionele acties.¹⁵ Dit paper zal de term Indonesische onafhankelijkheidsoorlog hanteren, aangezien er eerder sprake was van een dekolonisatieoorlog. Bovendien kan er geen sprake zijn van politionele acties, aangezien Nederland het koloniale gezag probeerde te herstellen.

De spanningen in Indonesië begonnen twee dagen na de capitulatie van Japan. Deze spanningen ontstonden nadat Soekarno (1901-1970) de onafhankelijkheid van Indonesië uitriep. De Nederlandse regering had geen intentie om de onafhankelijkheid te erkennen, aangezien Indonesië een belangrijke inkomstenbron was voor Nederland. Desondanks waren er geen Nederlandse troepen in Indonesië actief, waardoor er tijdelijk Britse troepen aanwezig waren om de orde te handhaven. Hierdoor was er sprake van een machtsoverdracht tussen Japanse troepen en Britse troepen.¹⁶ Ondanks de machtsoverdracht brak er geweld uit. Deze periode staat bekend als de Bersiap-periode waarin Indonesische nationalistten ten strijde trokken tegen Japanners, Chinezen, Nederlanders, Ambonezen en Molukkers. De Nederlandse overheid probeerde troepen naar Indonesië te sturen om het gezag te herstellen. De Britten eisten dat er pas Nederlandse troepen naar Indonesië gestuurd mochten worden als Nederland met de Republiek van Indonesië zou praten.¹⁷

De gesprekken resulteerden uiteindelijk in het akkoord van Linggadjati in november 1946. In dit akkoord erkende Nederland dat de Indonesische Republiek gezag had op Java en Sumatra. Daarnaast beloofde de Republiek mee te werken aan een federatie die zou bestaan uit de Republiek, Borneo en Oost-Indië. Verder zou deze federatie met Nederland een gezamenlijke unie vormen met de koningin als staatshoofd. Onder de Indonesische nationalistten zorgde dit voor protest, aangezien de nationalistten volledig los wilden staan van Nederland. Daarnaast wilde het Nederlandse parlement dat de macht bij de unie zou liggen en niet bij Indonesië.¹⁸ Uiteindelijk werden de afspraken geschonden door zowel Nederland als Indonesië. Hierdoor begon Nederland met het uitvoeren van twee militaire operaties. De eerste operatie was Operatie Product in 1947 en de tweede operatie was Operatie Kraai

---

¹⁴ Robert B. Asprey, ‘Guerrilla warfare’ (versie 24 maart 2021) <https://www.britannica.com/topic/guerrilla-warfare> (8 juni 2021).

¹⁵ James C. Kennedy en Simone Kennedy-Doornbos (trans.), *Een beknopte geschiedenis van Nederland* (Amsterdam 2018) 328-330.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Verkuil, ‘De Koude Oorlog’, 486.

¹⁸ Kennedy en Kennedy-Doornbos (trans.), *Een Beknopte geschiedenis*, 328.

in 1948.¹⁹ Tijdens Operatie Product namen de Nederlandse troepen rubber-, thee-, koffie-, cacao- en palmolieondernemingen over. Tevens werden olievelden in Sumatra heroverd.²⁰ Tijdens Operatie Kraai namen Nederlandse troepen het republikeinse hoofdkwartier in Java over. Daarnaast werden de leiders van de Indonesische republiek gevangengezet. Tijdens deze twee operaties vochtten de Nederlandse troepen tegen het Indonesische Nationale Leger (TNI).²¹ De troepen van de TNI maakte voornamelijk gebruik van guerrillatactieken tegen het Nederlandse leger.²²

Guerrilla en contraguerrilla in Indonesië.

Het gebruik van guerrillatactieken vond al plaats rondom de Nederlandse enclaves in 1946.²³ Desondanks intensiverde het gebruik van guerrillatactieken tijdens Operatie Kraai en Operatie Product.²⁴ De TNI was namelijk niet voorbereid op conventionele oorlogsvoering tegen Nederlandse troepen, aangezien de uitrusting van de TNI inferieur waren in vergelijking met de uitrusting van de Nederlanders. Daarom besloot de TNI over te gaan op guerrillatactieken.²⁵ Het verzet van de TNI was voornamelijk actief op de eilanden Java en Sumatra, maar bleef beperkt op andere eilanden van het Indonesisch archipel. De TNI probeerde met guerrillatactieken frontale confrontaties te vermijden en in het geheim te opereren. Hierdoor werden er verrassingsaanvallen gepleegd op Nederlandse patrouilles en werden Nederlandse patrouilles vanuit de jungle beschoten tijdens een verrassingsaanval. De TNI maakte voornamelijk gebruik van hit-and-run-tactieken. Hierbij werd er een snelle verrassingsaanval gepleegd op Nederlandse patrouilles en vervolgens trok de TNI snel terug. Het terrein van de jungle werd hierdoor optimaal gebruikt. Verder vernielde de TNI bruggen en blokkeerde wegen, aangezien de Nederlandse troepen gebruik maakten van landvoertuigen zoals pantserwagens.²⁶ Daarnaast werden Indonesiërs vermoord die collaboreerden met het Nederlandse bestuur. Om guerrillaoorlog te kunnen voeren was de steun van de lokale bevolking onmisbaar. Deze steun werd in sommige gevallen door sympathisanten vrijwillig verleend, hoewel de steun van de lokale bevolking ook niet altijd vrijwillig was. Dankzij de steun van de lokale bevolking wisten guerrillastrijders zich te mengen met de lokale inwoners. Hierdoor waren ze als strijders minder snel te herkennen.²⁷

De Nederlandse soldaten voerde contra-guerrillaoorlog tegen de guerrillatactieken van de TNI. Het voornaamste doel van contra-guerrillaoorlog was om het plaatselijke verzet te bestrijden. Een manier waarop de Nederlandse soldaten contra-guerrillaoorlog voerde was via patrouilles in gebieden met verzetsactiviteiten. Hiermee hoopte de Nederlanders dat dit resulteerde in loyaliteit van de lokale

---

¹⁹ Ibidem, 328-329.

²⁰ Verkuil, 'De Koude Oorlog', 486.

²¹ Harmanny en Linn, "Technisch geweld" in de Nederlands-Indonesische oorlog', 99.

²² Kennedy en Kennedy-Doornbos (trans.), *Een Beknopte geschiedenis*, 329.

²³ Jean Gelman Taylor, *Indonesia People and Histories* (New Haven 2003) 334.

²⁴ Herman Burgers, *De Garoeda en de Ooievaar. Indonesie van kolonie tot nationale staat* (Leiden 2011) 589.

²⁵ John Coast, Adrian Vickers en Laura Noszlopy (red.), *Recruit to Revolution: Adventure and Politics During the Indonesian Struggle for Independence* (Kopenhagen 2015) 60.

²⁶ Burgers, *De Garoeda en de Ooievaar*, 553 en 588-590.

²⁷ Ibidem, 588-590.

bevolking.²⁸ Daarnaast was een andere manier van contra-guerrillaoorlog het vergaren van informatie. Het vergaren van informatie werd voornamelijk gedaan door gevangenen te martelen, aangezien de Nederlanders niet wisten wie voor de TNI vocht. Verder konden de lokale bevolkingen te maken krijgen met Nederlandse represailles als ze de TNI hielpen.²⁹ Het bekendste geval van Nederlandse represailles vond plaats op Zuid-Celebes. In Zuid-Celebes waren er vermoedelijk verzetsactiviteiten in de dorpen. Hierdoor kreeg de kapitein Raymond Westerling (1919-1987) de opdracht om de verzetsactiviteiten in deze dorpen te elimineren. Westerling gaf de opdracht om dorpen in Zuid-Celebes te bombarderen en in brand te steken. Daarnaast executeerde Westerling Indonesische non-combattanten die verdacht waren van verzetsactiviteiten.³⁰ Desalniettemin koesterden de Nederlandse soldaten geen haat tegenover de Indonesische bevolking, aangezien de Nederlandse soldaten ingeprint kregen dat de Indonesiërs ook slachtoffers waren van de guerrillastrijders. De guerrillastrijder werden echter als verraderlijk en laf gezien door de Nederlandse soldaten.³¹

---

²⁸ Ibidem, 588-590.

²⁹ Ibidem, 588-590.

³⁰ Harmanny en Linn, ‘‘Technisch geweld’ in de Nederlands-Indonesische oorlog’, 94.

³¹ Burgers, *De Garoeda en de Ooievaar*, 588-590.

De Vietnamoorlog

De oorlog in Vietnam staat in westerse landen bekend als de Vietnamoorlog. In Vietnam zelf staat de oorlog bekend als de Amerikaanse oorlog, terwijl de oorlog onder de Vietnamese communisten bekend staat als de onafhankelijkheidsoorlog of de Anti-Amerikaanse oorlog van nationale verlossing. In de wetenschappelijke literatuur staat de oorlog weer bekend als de Tweede Indochinese Oorlog.³² Dit paper zal de term Vietnamoorlog hanteren. Dit heeft twee oorzaken. Ten eerste is de Vietnamoorlog of de Tweede Indochinese Oorlog de meest gehanteerde term binnen de historiografie. Ten tweede focust dit paper zich alleen op de oorlog in Vietnam en niet op de oorlog in Cambodja en Laos. Hierdoor vervalt de term Tweede Indochinese Oorlog, aangezien het gebied Indochina zowel Laos, Cambodja en Vietnam is.

Bovendien zijn er niet alleen meerdere interpretaties over de term van de Vietnamoorlog. Er zijn ook twee interpretaties over de term van de communistische guerrillagroepering in Vietnam. De communistische guerrillagroepering noemde zichzelf het Nationale Bevrijdingsfront (NLF).³³ Echter staat het Nationaal Bevrijdingsfront onder de Amerikaanse soldaten bekend als de Vietcong. Dit werd afgekort naar VC of Victor Charlie.³⁴ Dit paper kiest er echter voor om het Nationaal Bevrijdingsfront te hanteren als term, aangezien dat de originele naam van de groepering is.

De oplopende spanningen in Vietnam ontstonden vlak na de Eerste Indochinese Oorlog (1946-1954). Tijdens de Eerste Indochinese Oorlog stuurde Frankrijk troepen naar Indochina om het gebied opnieuw te onderwerpen. Dit zorgde ervoor dat Frankrijk in een conflict kwam met de communistische guerrillagroepering de Vietminh. De Vietminh voerde een onafhankelijkheidsoorlog tegen Frankrijk en won uiteindelijk in 1954 bij de slag van Dien Bien Phu. Hierdoor wist de Vietminh de oorlog tegen Frankrijk te winnen.³⁵

Uiteindelijk resulteerde deze overwinning in het akkoord van Genève waarin werd afgesproken dat Vietnam verdeeld zou worden in een kapitalistisch Zuid-Vietnam en communistisch Noord-Vietnam.³⁶ Het noordelijke gedeelte van Vietnam werd bestuurd door Ho Chi Minh (1890-1969), terwijl het zuidelijke gedeelte eerst werd bestuurd door Bao Dai (1913-1997). Echter zou Dai aftreden in 1955 en werd Ngo Dinh Diem (1901-1963) de leider van Zuid-Vietnam.³⁷ Diem voerde een extreem anticommunistisch beleid door communisten actief te vervolgen. Hierdoor kwamen de leden van de Vietminh die in Zuid-Vietnam waren achtergebleven in verzet. Bovendien regeerde Diem als een dictator en onderdrukte hij de boeddhistische meerderheid in Zuid-Vietnam. Volgens het akkoord van Genève zouden er in heel Vietnam verkiezingen plaatsvinden in 1956. Diem besloot om deze verkiezingen in Zuid-Vietnam niet te houden. Dit wekte frustratie op in Noord-Vietnam en onder de

---

³² Mark Atwood Lawrence, *The Vietnam War. A Concise International History* (Oxford 2010) 1.

³³ Ibidem, 74.

³⁴ Ibidem, 105.

³⁵ Jessica M. Chapman, 'Vietnam and the Global Cold War', in: Artemy M. Kalinovsky en Craig Daigle (red.), *The Routledge Handbook of the Cold War* (New York 2014) 105-117, aldaar 106-108.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ibidem, 108-109.

Vietminh, aangezien de communisten Vietnam als land wilden herenigen. Bovendien had de Vietminh tegen 1959 nauwelijks invloed in Zuid-Vietnam vanwege vervolgingen onder het dictatoriale regime van Diem. Hierdoor besloot Noord-Vietnam om de oorlog te verklaren aan Zuid-Vietnam. Daarnaast wist de Vietminh in 1960 met alle oppositiebewegingen samen te komen om vervolgens de communistische NLF op te richten.³⁸

In de Verenigde Staten zag men de oorlog in Vietnam als een bedreiging, aangezien de regering-Eisenhower bang was voor het domino-effect. Volgens het domino-effect zouden de buurlanden van Vietnam communistisch worden als Zuid-Vietnam onder communistisch bestuur kwam te staan. De Verenigde Staten besloot daarom om Zuid-Vietnam financieel te steunen. Daarnaast stuurde de Verenigde Staten militaire adviseurs richting Zuid-Vietnam. In 1964 bij de Golf van Tonkin werd een Amerikaans schip vermoedelijk aangevallen door Noord-Vietnamese torpedoboten. Hierdoor wist de Amerikaanse president Lyndon B. Johnson (1908-1973) het Amerikaanse parlement over te halen om de Tonkin-resolutie aan te nemen. Johnson kreeg hiermee de vrije hand om Amerikaanse soldaten te sturen richting Vietnam en hoefde zich niet te verantwoorden voor de militaire troepen aan Zuid-Vietnam.³⁹ Desalniettemin bleven Amerikaanse troepen alleen inzetbaar in Zuid-Vietnam, aangezien een offensief tegen Noord-Vietnam ervoor kon zorgen dat het communistische China net als tijdens de Koreaoorlog (1950-1953) militaire troepen zou sturen. Hierdoor bleven de Amerikaanse troepen alleen actief in Zuid-Vietnam en werd Noord-Vietnam alleen gebombardeerd, maar niet binnengevallen.⁴⁰

Guerrilla en Contraguerrilla in Vietnam.

Voordat het Amerikaanse leger aankwam in Vietnam voerde het Nationaal Bevrijdingsfront een guerrillaoorlog tegen de overheid in Zuid-Vietnam. Het Nationaal Bevrijdingsfront was voornamelijk op het platteland actief in Zuid-Vietnam. Zelfs met de komst van Amerikaanse soldaten bleven de communisten voornamelijk in dorpen actief.⁴¹ Daarnaast pleegde het Nationaal Bevrijdingsfront aanslagen tegen Zuid-Vietnamese ambtenaren en sympathisanten van het Zuid-Vietnamese regime. Deze ambtenaren waren van de nationale politie, docenten van scholen en stamhoofden van dorpen. De guerrillatactiek die in het begin van de Vietnamoorlog plaatsvond was het elimineren van Zuid-Vietnamese ambtenaren.⁴²

Tegen het Zuid-Vietnamese leger en het Amerikaanse leger werden andere guerrillatactieken gebruikt. De wapens en uitrustingen van het Nationaal Bevrijdingsfront waren inferieur in vergelijking met de uitrusting en wapens van de Amerikaanse soldaten. Hierdoor waren ze genoodzaakt om

---

³⁸ Robert K. Brigham, 'Ho Chi Minh', in: James H. Willbanks, *Vietnam War: The Essential Reference Guide* (California 2013) 73-77, aldaar 75.

³⁹ F. Zuijdam, 'van stichtelijke fraseologie naar redelijkheid. De PvdA en de oorlog in Vietnam, 1964-1973', *BMGN-Low Countries Historical Review* 177 (2002) 2, 168-184, aldaar 169-170.

⁴⁰ Lawrence, *The Vietnam War.*, 92-95.

⁴¹ David L. Anderson, *The Columbia Guide to the Vietnam war* (New York 2002) 39.

⁴² Michael Lee Lanning en Dann Gragg, *Inside the VC and the NVA: The Real Story of North Vietnam's Armed Forces* (Toronto 2008) 186-187.

guerrillatactieken te gebruiken. Het Nationaal Bevrijdingsfront maakte gebruik van verassingsaanvallen vanuit de jungle, aangezien het Nationaal Bevrijdingsfront niet de middelen had om een frontale confrontatie aan te gaan. Deze verassingsaanvallen vallen onder drie verschillende categorieën. De eerste categorie was de hit-and-run-tactiek, waarbij er een snelle aanval werd gedaan op Amerikaanse soldaten. Vervolgens trok het Nationaal Bevrijdingsfront snel terug. De tweede categorie is een ontmoeting met vijandelijke troepen waardoor er een vuurgevecht volgde. De laatste categorie was de georganiseerde verassingsaanval. Bij een georganiseerde verassingsaanval werden er boobytraps rondom het gevechtsterrein geplaatst. Vervolgens zou deze boobytraps in combinatie met manoeuvres de vijand insluiten. Hierbij werd er gekeken naar het terrein, aantal vijandelijke troepen en hoe de vijandelijke troepen zich konden verdedigen. Vaak werden deze gebieden omringd door boobytraps, landmijnen en sluipschutters.⁴³ Daarnaast probeerde het Nationaal Bevrijdingsfront zich te kleden als burgers van Zuid-Vietnam. Hierdoor werd het voor de Amerikaanse soldaten lastiger om een onderscheid te maken tussen communistische guerrillastrijders en Zuid-Vietnamese burgers.⁴⁴

‘Pump out the water and catch the fish’ was de informele instructie die de Amerikaanse soldaten kregen in Zuid-Vietnam. Het water stond voor de Zuid-Vietnamese burger en de vis stond voor het Nationaal Bevrijdingsfront.⁴⁵ Het citaat staat eigenlijk symbool voor de Amerikaanse aanpak op het gebied van contra-guerrillaoorlog.

De Amerikaanse soldaten werden ingezet in search-and-destroy-missies. Deze missies hadden als doel om het Nationaal Bevrijdingsfront op te sporen en te vernietigen.⁴⁶ Ondertussen was de strategie van het Nationaal Bevrijdingsfront om zo min mogelijk in open gebieden te opereren. Hierdoor werd het lastig voor de Amerikaanse soldaten om guerrillastrijders van het Nationaal Bevrijdingsfront te traceren. Bovendien zorgde deze missies voor stress onder de Amerikaanse soldaten. De stress werd veroorzaakt door blootstelling aan verassingsaanvallen, boobytraps, landmijnen en sluipschutters tijdens deze search-and-destroy-missies. Bovendien zorgde de stress ervoor dat Amerikaanse soldaten de dorpingen in Zuid-Vietnam wantrouwde. Hierdoor werden er Zuid-Vietnamese dorpen vernietigd en dorpingen geëxecuteerd vanwege de paranoia die heerste onder de Amerikaanse soldaten.⁴⁷

Een andere strategie die de Amerikaanse soldaten gebruikten tegen de guerrillastrijders was het toepassen van free-fire-zones. Deze zones waren volgens de Amerikaanse inlichtingen onder de controle van het Nationaal Bevrijdingsfront. Binnen de free-fire-zones werd elke Zuid-Vietnamees gezien als een vijandelijke strijder. Hierdoor hadden de Amerikaanse soldaten de toestemming om ongecontroleerd geweld binnen deze gebieden te gebruiken. De inwoners van de dorpen die binnen

---

⁴³ Ibidem, 183-184.

⁴⁴ Lanning en Gragg, *Inside the VC and the NVA*, 101-102.

⁴⁵ Heonik Kwon en Drew Faust, *After the Massacre: Commemoration and Consolation in Ha My and My Lai* (Londen 2006) 34.

⁴⁶ John J. Tierney Jr., *Chasing Ghosts: Unconventional Warfare in American History* (Washington D.C. 2006) 245.

⁴⁷ Anderson, *The Columbia Guide*, 59.

deze gebieden vielen werden verzocht om te vertrekken richting de stad, hoewel sommige dorpingen achterbleven of nooit deze informatie hebben gekregen.⁴⁸

---

⁴⁸ Ibidem, 119.

Comparatieve analyse

De Indonesische onafhankelijkheidsoorlog is een dekolonisatieoorlog, terwijl de Vietnamoorlog een ideologische strijd was tussen communisme en kapitalisme. Desondanks zijn er overeenkomsten en verschillen in de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog en Vietnamoorlog, voornamelijk als er gekeken wordt naar guerrilla en contraguerrilla.

De overeenkomst tussen de TNI troepen enerzijds en het Nationaal Bevrijdingsfront anderzijds betreft met name het type tegenstanders. Zowel de Nederlandse troepen als de Amerikaanse troepen waren goed uitgerust in vergelijking met de TNI en het Nationaal Bevrijdingsfront. Hierdoor voerden de TNI en het Nationaal Bevrijdingsfront een guerrillaoorlog tegen de Nederlanders en Amerikanen. Verder werden collaborateurs aangepakt door zowel de TNI als het Nationaal Bevrijdingsfront. De TNI vermoordde namelijk Indonesiërs die samenwerkten met de Nederlanders. Het Nationaal Bevrijdingsfront vermoordde voornamelijk ambtenaren die werkzaam waren onder het Zuid-Vietnamese regime. Dit was volgens het Nationaal Bevrijdingsfront een vorm van collaboratie, aangezien het Zuid-Vietnamese regime samenwerkten met de Amerikanen. Vervolgens is er ook een vergelijking te trekken tussen de terreinen die werden gebruikt tijdens de Vietnamoorlog en Indonesische onafhankelijkheidsoorlog. De guerrillagroeperingen tijdens beide oorlogen maakten voornamelijk gebruik van de jungle. Hierdoor waren de guerrillastrijders nauwelijks zichtbaar. Daarnaast is er ook een overeenkomst in het gebruik van burgers als guerrillatactiek. De TNI en het Nationaal Bevrijdingsfront zorgden ervoor dat er geen duidelijk verschil gemaakt kon worden tussen een guerrillastrijder en een burger. Hierdoor werd het lastiger voor de Amerikaanse en Nederlandse soldaten om combattanten en niet-combattanten uit elkaar te houden. Bovendien is er nog een overeenkomst tussen de guerrillaoorlog in Vietnam en Indonesië. De guerrillaoorlog in Indonesië vindt voornamelijk plaats op de eilanden van Java en Sumatra. Dit betekent dat de guerrillaoorlog niet overal in het Indonesische archipel plaatsvond. Tijdens de Vietnamoorlog werden alleen guerrillatactieken toegepast in Zuid-Vietnam, aangezien er geen grondgevechten plaatsvonden in Noord-Vietnam. Hierdoor was de guerrillaoorlog alleen aanwezig in Zuid-Vietnam en niet in heel Vietnam.

Er zijn ook verschillen in de guerrillaoorlogen van Indonesië en Vietnam te benoemen. De TNI saboteerde bruggen en blokkeerde de wegen. Dit had te maken met de Nederlandse troepen die gebruik maakten van militaire voertuigen. Tijdens de Vietnamoorlog maakten de Amerikaanse troepen veelal gebruik van helikopters.⁴⁹ Hieruit valt te concluderen dat het Nationale Bevrijdingsfront nauwelijks bruggen saboteerde en wegen blokkeerde. Daarnaast gebruikte het Nationale Bevrijdingsfront boobytraps, sluipschutters en mijnen tijdens verrassingsaanvallen. De verrassingsaanvallen van de TNI kwamen meer overeen met de hit-and-run-tactiek en waren dus minder uitgebreid. Binnen de contraguerrilla-strategie van de Nederlandse soldaten en

---

⁴⁹ Lawrence, *The Vietnam War.*, 103.

Amerikaanse soldaten is één overeenkomst te ontdekken. De manier waarop geweld werd toegepast was vergelijkbaar. Zowel Amerikaanse soldaten als Nederlandse soldaten hebben verdachten geëxecuteerd, dorpen gebombardeerd en dorpen in brand gestoken.

Een belangrijk verschil tussen de Nederlandse soldaten en de Amerikaanse soldaten was de mentaliteit onder de Nederlandse soldaten en Amerikaanse soldaten. De Nederlandse soldaten koesterden geen haat tegenover de Indonesische bevolking, aangezien de Nederlandse soldaten vonden dat de Indonesiërs slachtoffer waren van het geweld van de nationalistes. Hier tegenover staan de Amerikaanse soldaten die paranoïde werden van de guerrillaoorlog. Deze paranoïde zorgde ervoor dat de Amerikaanse soldaten zich vijandelijk opstelde tegenover de Zuid-Vietnamese bevolking. Hierdoor ontstonden er free-fire-zones en search-and-destroy-missies die destructief waren voor de dorpen in Zuid-Vietnam. Daarnaast was de Nederlandse strategie voornamelijk gebaseerd op patrouilles en het martelen van gevangenen. De Amerikaanse strategie was voornamelijk gebaseerd op het actief opsporen en elimineren van guerrillastrijders. Dit deden de Amerikanen door free-fire-zones en search-and-destroy-missies, waardoor de Amerikaanse strategie meer destructief was.

Conclusie

De guerrillaoorlogen in Indonesië en Vietnam vertonen belangrijke overeenkomsten en verschillen. De voornaamste overeenkomsten tussen de tactieken van de TNI en het Nationaal Bevrijdingsfront was het gebruik van jungle als gevechtsterrein. Bovendien pleegden zowel de TNI als het Nationaal Bevrijdingsfront aanslagen op collaborateurs. Verder werden zowel de TNI als het Nationaal Bevrijdingsfront gedwongen om guerrillaoorlog te voeren tegen legers met betere uitrustingen en wapens. Daarnaast werd guerrillaoorlog door de TNI en het Nationaal Bevrijdingsfront gelimiteerd tot een bepaald gebied. Vervolgens maakten zowel de TNI als het Nationaal Bevrijdingsfront gebruik van burgers door het onderscheid tussen burgers en guerrillastrijders klein te houden.

Ondanks de overeenkomsten zijn er ook twee belangrijke verschillen. Als eerste saboteerde de TNI bruggen en blokkeerde wegen. Het Nationaal Bevrijdingsfront deed dit nauwelijks, aangezien de Amerikaanse soldaten vooral gebruik maakten van helikopters. Als tweede waren de verrassingsaanvallen van de TNI minder uitgebreid dan de verrassingsaanvallen van het Nationaal Bevrijdingsfront.

In de contra-guerrillatactieken van Nederlandse en Amerikaanse soldaten zijn ook overeenkomsten te ontdekken. Het geweld dat werd uitgevoerd door het Amerikaanse leger en het Nederlandse leger komen overeen. Er waren ook verschillen tussen Nederlandse troepen en Amerikaanse troepen voornamelijk in de mentaliteit onder de soldaten en de strategie die de Nederlandse soldaten en Amerikaanse soldaten toepasten.

Dit paper hoopt hiermee bij te dragen aan nieuwe comparatieve analyses tussen de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog en de Vietnamoorlog. Daarnaast hoopt dit paper dat er in de toekomst meerdere comparatieve analyses plaatsvinden tussen dekolonisatieoorlogen en ideologische conflicten tijdens de Koude Oorlog.

Literatuurlijst:

Afbeeldingen:

- Vietnamplus, 'Activities to mark 60 years of President Ho Chi Minh's Visit to Indonesia' (versie 2 november 2019) <https://en.vietnamplus.vn/activities-to-mark-60-years-of-president-ho-chi-minhs-visit-to-indonesia/163039.vnp>.
- Wikipedia, 'Flag of Indonesia' (versie 22 augustus 2020) https://nl.m.wikipedia.org/wiki/Bestand:Flag_of_Indonesia.svg.
- Wikipedia, 'Flag of Vietnam' (versie 26 juni 2017) https://nl.m.wikipedia.org/wiki/Bestand:Flag_of_Vietnam.svg.

Secundaire Bronnen:

Monografieën, Handboeken & Bundels:

- Anderson, David L., *The Columbia Guide to the Vietnam war* (New York 2002).
- Brigham, Robert K., 'Ho Chi Minh', in: James H. Willbanks, *Vietnam War: The Essential Reference Guide* (California 2013) 73-77.
- Burgers, Herman, *De Garoeda en de Ooievaar. Indonesie van kolonie tot nationale staat* (Leiden 2011).
- Chapman, Jessica M., 'Vietnam and the Global Cold War', in: Artemy M. Kalinovsky en Craig Daigle (red.), *The Routledge Handbook of the Cold War* (New York 2014) 105-117.
- Coast, John, Adrian Vickers en Laura Noszlopy (red.), *Recruit to Revolution: Adventure and Politics During the Indonesian Struggle for Independence* (Kopenhagen 2015).
- Kennedy, James C. en Simone Kennedy-Doornbos (trans.), *Een beknopte geschiedenis van Nederland* (Amsterdam 2018).
- Kwon, Heonik en Drew Faust, *After the Massacre: Commemoration and Consolation in Ha My and My Lai* (Londen 2006).
- Lanning, Michael Lee en Dann Gragg, *Inside the VC and the NVA: The Real Story of North Vietnam's Armed Forces* (Toronto 2008).
- Lawrence, Mark Atwood, *The Vietnam War. A Concise International History* (Oxford 2010).
- Noble, Thomas e.a., *Western Civilization. Beyond Boundaries* (Wadsworth 2014).
- Palmer, R.R., Joel Colton en Lloyd Kramer, *A history of Europe in the Modern World* (New York 2014).
- Taylor, Jean Gelman, *Indonesia People and Histories* (New Haven 2003).
- Tierney Jr., John J., *Chasing Ghosts: Unconventional Warfare in American History* (Washington D.C. 2006).
- Tignor, Robert e.a., *Worlds Together. Worlds Apart II, From 1000 ce to the present* (New York 2018).
- Verkuil, Dik 'De Koude Oorlog', in: Arie Wilschut (red.), *Oriëntatie op Geschiedenis. Basisboek voor de vakdocent*. (Assen 2016) 484-493.

Artikelen & Websites:

- Asprey, Robert B., 'Guerrilla warfare' (versie 24 maart 2021) <https://www.britannica.com/topic/guerrilla-warfare>.
- Frakking, Roel en Martin Thomas, 'Indrukken van de microdynamiek van revolutionair en contrarevolutionair geweld: Bewijs uit laat-koloniaal Zuidoost-Azië en Afrika vergeleken', *BMGN Low Countries Historical Review* 135 (2020) 2, 111-113.
- Harmanny, Azarja en Brian Mcallister Linn, "'Technisch geweld' in de Nederlands-Indonesische oorlog: Zwarte wapens in de periode van dekolonisatie' *BMGN Low Countries Historical Review* 135 (2020) 2, 93-110.
- Protschky, Susie, 'Burdens of proof: Photography and Evidence of Atrocity during the Dutch Military Actions in Indonesia (1945-1950)', *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 176 (2020) 2/3, 240-278.
- Ross, Matthew, 'Generation Apocalypse Now: The Vietnam War's Cultural Legacy in the Global War on Terror', *The Journal of American Culture* 36 (2013) 4, 342-352.
- Zaalberg, Thijs Brocades en Bart Luttikhuis, 'Extreem geweld tijdens dekolonisatieoorlogen in vergelijkend perspectief, 1945-1962', *BMGN Low Countries Historical Review* 135 (2020) 2, 34-51.
- Zuijdam, F., 'van stichtelijke fraseologie naar redelijkheid. De PvdA en de oorlog in Vietnam, 1964-1973', *BMGN-Low Countries Historical Review* 177 (2002) 2, 168-184.

